

DETG DENTER NUS

MAGAZIN UFFICIAL DALLA VISCHNAUNCA DA DISENTIS/MUSTÉR

Transformaziun communal	4 – 5
Nova cumparsa	7 – 9
Center Fontauna	10 – 12
Eveniments passai	13 – 16

Kurz und bündig – Detg denter nus

In der vierten und letzten Ausgabe des Detg denter nus des Jahres 2024 stellt sich der neue Geschäftsführer der Gemeinde Disentis, Roland Cajacob, vor. Er übernahm diese Funktion im Oktober und ersetzte den Gemeindeganzlisten Andri Hendry, der sich für eine neue Stelle entschieden hat.

Mit Unterstützung des Gemeinderats hat der Gemeindevorstand eine neue Struktur innerhalb der Departemente und Ämter in Angriff genommen. Sukzessive wird diese in den kommenden Monaten umgesetzt. Ziel dieser Transformation ist es, modernere, agilere und effizientere Arbeitsstrukturen zu schaffen, um Entscheidungsprozesse zu optimieren. Ebenfalls gibt sich die Gemeinde ein neues Erscheinungsbild. Der Kern dazu ist das neue Logo. Die Gemeinde wird in Zukunft mit ihren Neuigkeiten auf den Social-Media-Kanälen präsent sein.

Das Budget der Gemeinde Disentis für das Jahr 2025 sieht einen Gewinn von 28'400 Franken bei einem Umsatz von rund 18,4 Millionen Franken vor.

Das Center Fontauna wurde in den letzten zwei Jahren erneuert und ergänzt. In dieser Ausgabe wird das Angebot vorgestellt. Im Weiteren berichtet das Detg denter nus über verschiedenen Anlässe, die in den letzten Monaten stattgefunden haben. In der Rubrik «Nies personal» beantwortet Ervin Maissen, Leiter des Amts für Infrastruktur und Bau der Gemeinde Disentis, vier Fragen zu seiner Tätigkeit und der kommenden Zeit im wohlverdienten Ruhestand. In der Rubrik der Vereine stellt sich der Kirchenchor/Chor baselgia s. Gions vor.

Temps d'avertura dall'administraziun communal

Valeivel per tuts uffecis en casa communal

Spurtegl

Gliendisdis	08.30 – 11.30	15.00 – 18.30
Mardis-gievgia	serrau	15.00 – 17.30
Venderdis	07.30 – 14.00	serrau

Telefon

Gliendisdis-gievgia	08.00 – 12.00	13.30 – 17.00
Venderdis	07.30 – 14.00	serrau

Igl access en casa communal e l'investa els documents exponi publicamein ein pusseivels durant las uras d'avertura dil spurtegl.

Ulteriur sclariment durant las uras da telefon
081 920 36 36.

Ediziun digitala

Instagram

Facebook

Impressum

Editur

Vischnaunca Disentis/Mustér
Via Cons 2, Caum postal 57
7180 Disentis/Mustér
detgdenternus@disentis.ch

Redacziun

René Epp, Hans Huonder

Collaboraziun

Carmen Wetzol

Fotografia da pagina 1

Andri Hendry

Ediziun

1250 exemplars
Cumpara mintga quartal

Layout e grafica

luna:mediadesign GmbH,
Via Principala 36, 7166 Trun

Stampat

Stamparia La Tuatschina,
Via Alpsu 62, 7188 Sedrun

Curascha, plascher e perseveronza

Cull'entschatta october 2024 ha nies fideivel canzlist Andri Hendry bandunau l'administrasiun dalla vischnaunca da Mustér. Durent 25 onns ha el menau cun premura, inschign e grond'experientscha il post da canzlist. Igl ei da supponer che biaras persunas da Mustér san buca seregurdar d'in auter canzlist che Andri Hendry. Jeu less admetter ad el in grond engraziament persunal ed exprimer mi'admiraziun per tut quei che Andri ha prestau en favur dalla populaziun e per la vischnaunca da Mustér en tut quels onns. Entras quell'abdicaziun ha il post dil canzlist stuiu vegnir occupaus da niev. Suerter entgins meins da lavur parziala tiegl Uffeci d'infrastructura e baghegiar e suenter haver giu investa ella lavur operativa dall'administrasiun communal eis ei sedau, che la suprastanza communal ha surdau il matg 2024 a mia persuna l'incarica da canzlist e meinafatschenta dalla vischnaunca da Mustér naven digl october 2024.

Canzlist e meinafatschenta

Il settember 2024 ha il cussegl da vischnaunca approbau la nov'organisaziun communal cul model da departaments. Enteifer quei model eis ei era previu da reorganisar la structura operativa dall'administrasiun communal. La responsabladad e las cumpetenzas vegnan repartidas sin dapli schuialas. Aschia vegn la funcziun dil canzlist a semidar empau el futur. Per quei motiv ei il tetel «meinafatschenta» enstagl da «canzlist» seformaus. Ils pensums e las incaricas

classicas dil canzlist, sco lavurs d'actuar per las autoritads communalas, la coordinaziun da sedutas, legalisaziuns eav. ein vinavon ina part dallas incaricas dil meinafatschenta. La responsabladad finanziaria vegn denton partida culla persuna ch'ei responsabla per las finanzas. Persuerter vegn il meinafatschenta a s'empitschar pli intensiv dils projects en connex cul svilup dalla vischnaunca. Era las incaricas en connex cun resursas humanas audan vid quella funcziun e duessen vegnir intensivadas il futur.

Dapi igl october 2024 astgel jeu s'engaschar en quellas interessantas incaricas. Jeu selegrel fetg sil temps vegnent e hai plascher dil contact cun vischinas e vischins. La porta ei adina aviarta. Bien engraziament per Vies sustegn.

Roland Cajacob, meinafatschenta

Engraziel fetg Andri

La fin da settember 2024 ha Andri Hendry bandunau l'administrasiun communal da Mustér. Andri Hendry ei staus varga 34 onns en survetsch dalla vischnaunca da Mustér, da quei 25 onns sco canzlist. Suerter aschi biars onns en fideivel survetsch ed excellenta lavur ha Andri decidiu dad ir novas vias e da sorprendere ina nova sfida professiunala. «Il temps ei madirs da far in pass anavos e da surdar dapli cumpetenzas a novas, pli giuvnas forzas», aschia igl anteriur canzlist. Andri Hendry ha gronds merets. La vischnaunca da Mustér ha saviu profitar biars onns da sia grond'experientscha e sia cumpetenzas. Per siu immens engaschi en favur dalla vischnaunca e per l'emperneivla collaboraziun engraziein nus grondamein ad el.

La suprastanza communal admetta a Ti Andri in sincer «Dieus paghi» per tut il bien che Ti has prestau per la vischnaunca da Mustér. Nus givaischein a Ti en Tia nova incarica bia plascher e satisfacziun.

Suprastanza communal cun collaboraturAs

Foto Hans Huonder

Transformaziun communal

Igl ei in fatg ch'il temps semida, il mund da lavur e l'organisaziun medemamein. Il progress digital, sedutas virtualas, conferenzas da video, homeoffice, laptops; gie il tgamunar e menar persunal ei definitivamein auters ch'avon onns. Ins sto sesviluppar. Era enteifer las structuras communalas plitost staticas sto quei succeder. Ins sto vegnir pli dynamics e pli flexibels, ins sto era s'adattar allas novas generaziuns. Ins sto semigliurar permanentamein. Il directur dall'Uniun grischuna dil mistregn di: «Il temps semida, las personas semidan, il marcau da lavur semida. A quellas midadas eisi da suandar e s'adattar al temps.»

Aschia ha la suprastanza communal in stradau avon biebein in onn ensemen cull'interpresa Curia – la quala cusseglia vischnauncas – il project «Weiterentwicklung Gemeindeorganisation». La finamira ei cunzun stada d'esser semtgai sillas pensiuns ch'ei sin rucca e sillas sfidas che suondan. Aschia ein ins s'occupaus ils davos meins intensivamein dallas structuras operativas futuras dalla vischnaunca da Mustér. Finamira dalla nov'organisaziun ei ina structura semplia ed efficienta. Las vias da decisiun duein esser cuortas, agilas e speditivas. Las preparativas perspuenter occuoran.

Finamira ei che la transformaziun communal (niev model departamental) mondi en vigur cuagl'emprem da mars 2025.

Finamiras

La suprastanza communal ei perschuada dalla restructuraziun operativa sin basa dil niev model da departaments. La vischnaunca da Mustér survegn entras quella transformaziun:

- Structuras pli modernas, agilas ed efficientas.
- Las vias da decisiun ein pli semplas e speditivas igl avegnir.
- Muort l'efficienza e la simplificaziun duein ils commembers da suprastanza buca haver dapli lavur che tochen dacheu.
- El departament infrastruttura e baghegiar vegn delegau la cumpetenza da decider davart damondas da baghegiar ordinaras da niev alla cumissiun da baghegiar, quei ch'ei efficient e nuncumplicau. Recuors ein d'inoltrar era igl avegnir alla Dertgira administrativa.
- Grazia alla repartiziun nova dallas funcziuns e responsablads ein ils process pli clars e transparents.

- Nus evitein birocrazia interna buca necessaria.
- Entras la restructuraziun duei vegnir evitau sururas il futur.
- La repartiziun nova dalla responsabladad e las cumpetenzas sin pliras personas fa vegnir las plazzas pli interessantas. La qualitat resta.
- La vischnaunca da Mustér ei preparada per la proxima generaziun e per las sfidas futuras.
- La vischnaunca da Mustér sesviluppescha e s'adattescha allas novas circumstanzias da lavur. Ina patruna da lavur moderna.

Niev model departamental

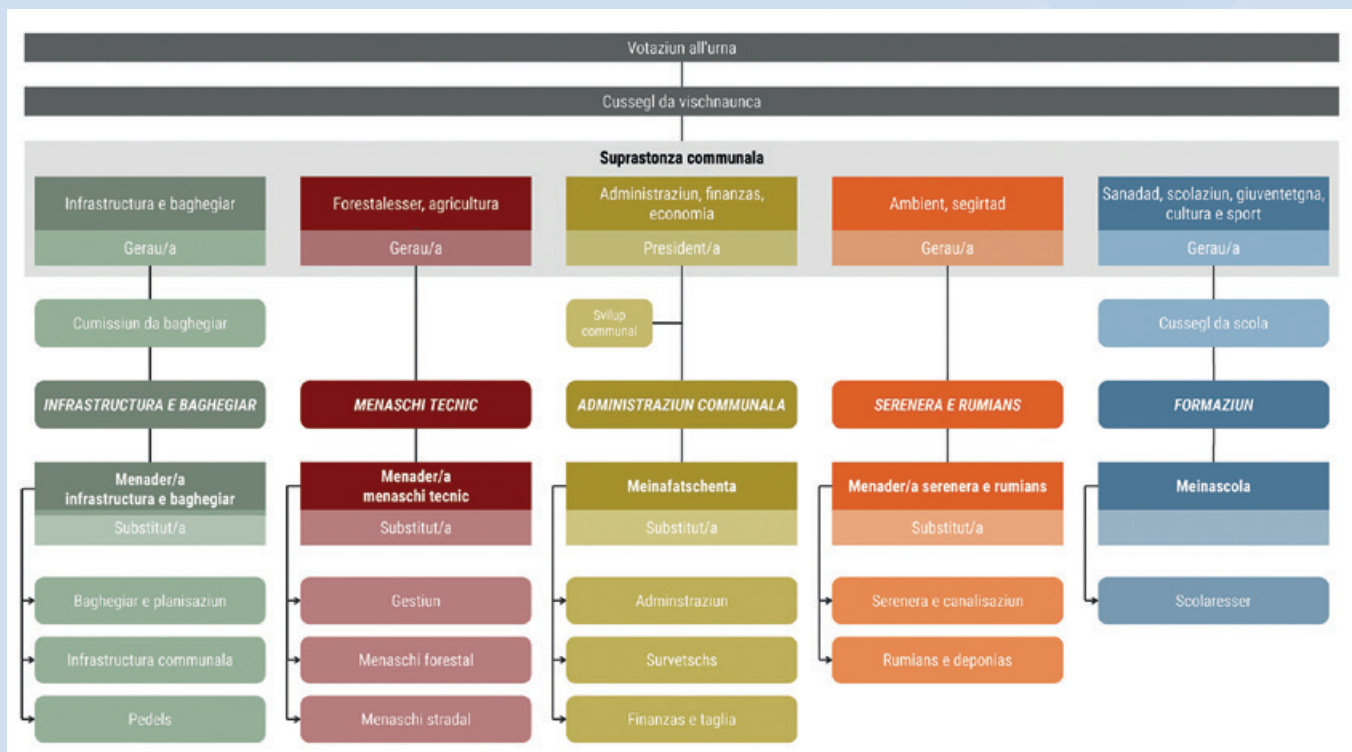
Il cussegl da vischnaunca ha approbau ils 13 da settember 2024 la nov'organisaziun communal (model da departaments) cun incaricar la suprazionza communal d'elaborar il reglament corrispondent. L'introducziun dil niv model departamental ha per consequenza midadas ell'organisaziun communal. Aschia ei cunzun la sparta dalla serenera buca pli suttamessa agl Uffeci d'infrastructura e baghegiar, mobein al departament ambient e segirtad. Ils pedels (casa communal e formaziun) van da niv ella sparta «infrastructura e baghegiar», pia ella partiziun infrastructura communal. Mintga departament duei saver decider a moda

autonoma enteifer sias cumpetenzas finanzialas, sempel e spert. Sin basa dalla transformaziun dallas structuras (niev model) han ins gest priu la caschun da restructurar entginas funcziuns operativas da niv, culla finamira ch'ei duei buca dar temps piers per lavur nunefficienta igl avegnir.

Sco stipulau ella constituziun communal vegn ei a dar tschun departaments e mintgin ei responsabels per ses pensums. Plinavon ha mintga departament in menader dalla sparta e mintga menader ina substituziun. Aschia ei la lavur dil mintgadi garantida da tut temps. Ils menaders ein medemamein el cader dalla vischnaunca.

Plinavon vegn la responsabladad repartida sin pliras personas. El temps dad oz eisi numnadamein buca pli usitau ch'entginas paucas personas han gest tuttas cumpetenzas e portan l'entira responsabladad. Ina repartiziun dallas cumpetenzas finanzialas e dalla responsabladad sur pliras personas sminuescha la resca en cass ch'ina persuna croda ora in temps pli liung. Cheutras daventan las plazzas pli interessantas.

René Epp, president communal

Il niv organigram culla survesta dils tschun departaments, dallas tschun spartas communalas e sias partiziuns.

Preventiv 2025

Il 11 da november 2024 ha il cussegl da vischnaunca approbau il preventiv 2025. Las pli impurtontas cefras da clav sepresentan sco suonda:

	2025	2024
Pei da taglia sin entradas e facultad	99 %	99 %
Pei da taglia sin schischom	1,7 %	1,7 %
Atgna finanziaziun	730'100	1'118'100
Gudogn	28'400	100'600
Sviulta	18'017'200	18'415'600

Survesta finanziaria

La situaziun finanziaria dalla vischnaunca da Mustér ei buna. Il quen 2024 e 2025 e cunzun il svilup general dalla vischnaunca ils proxims onns vegn ad esser decisivs en tgei direcziun che las finanzas communalas vegnan a semover. Per daventar in liug interessant ed attractiv da habitar per famiglias eisi indispensabel che la vischnaunca sto far ulteriuras investiziuns. Sper in saun tenercasa finanziel ei la finamira suprema dalla suprastonza communal quella da garantir in svilup progressiv dalla vischnaunca a lunga vesta.

Cash-flow

L'atgna finanziaziun 2025 da 724'000 francs ei in ton pli bassa ch'el preventiv 2024. Quei resultat plitost magher resulta cunzun pil motiv che las entradas el sector dalla vendita d'energia da concessiun e participaziun ein sereducidas massivamein. Ils prezis sin fiera ein curdai ils davos in entochen dus onns extraordinari spert e fetg. Plinavon sa la vischnaunca buca pli quintar cun talas aultas entradas extraordinarias sco ils davos onns el sector dallas taglias generalas e specialas. Il quen final 2024 vegn a dar in maletg co ils recavs da taglia sesviluppeshan.

Investiziuns

El preventiv 2025 eisi previu da far investiziuns da netto 3'755'400 francs. Vid ils baghetgs dalla scolletta e halla Cons eisi previu da montar fotovoltaica. Plinavon eisi previu d'ir igl onn 2025 definitivamein vid la planisaziun dallas mesiras «Cons» e «Casa communal» sin basa dil concept d'augmentar l'attractivitat dil vitg. La mesira «Cons» stat era en connex cun examinar co ins savess crear el contuorn dalla halla Cons in center da sentupada interessant ed attractiv per famiglias. Ulteriuramein duein las duas fermadas da bus alla Via Alpsu «Cucagna» ed «Acla da Fontauna» vegnir realisadas, las qualas ein denton dependentas dil progress dalla realisaziun dil hotel Acla da Fontauna e la sanaziun dalla Via Alpsu. Pil menaschi tecnic eisi previu da far investiziuns en maschinas pli grondas. Culla realisaziun dalla davos'etappa d'ennevar va era la davosa transcha pils indrezs da far neiv ella summa da 500'000 francs en vigur. Risguardond il program d'investiziun 2024–2033 ein neginas investiziuns extraordinarias pli grondas previdas, anzi, ei vegn restrenschiu sillas investiziuns necessarias realisablas. Ils principis interns dalla planisaziun da finanzas ein garanti.

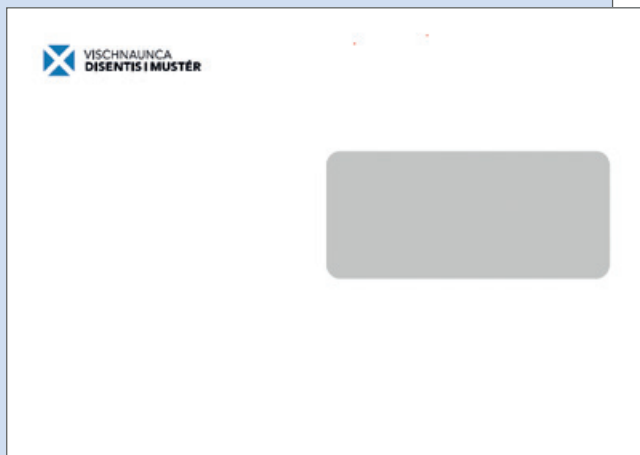
René Epp, president communal

Vischnaunca Disentis/Mustér en nova cumparsa e cun canals da communicaziun digitals

VISCHNAUNCA DISENTIS I MUSTÉR

Mintga vestgiu vegn baul ni tard els onns e da temps en temps fa ei da basegns d'adattar el al temps. Aschia era tier la cumparsa dalla vischnaunca da Mustér. Cul termin dalla fiasta dil vitg igl uost 2024 ha la vischnaunca saviu presentar ina cumparsa (CD/CI) totalmein surluvrada cun in logo frestg e modern. Quella midada da cumparsa cuntegn per ina ils mieds analogs, sco las inscripziuns sin baghetgs e vehichels, stampats ni signaletica, e per l'autra era ils mieds digitals sco la pagina d'internet ni novs canals da social media.

 **VISCHNAUNCA
DISENTIS I MUSTÉR**

Organisaziun
Prenum num
Adressa
NP luug

Disentis/Mustér, ils 11 da settember 2024

Totel dalla brev

Titulaziun

Lorem ipsum dolor sit amet, consetetur sadipscing elitr, sed diam nonumy eirmod tempor invidunt ut labore et dolore magna aliquyam erat, sed diam voluptua. At vero eos et accusam et justo duo dolores et ea rebum. Stet clita kasd gubergren, no sea takimata sanctus est Lorem ipsum dolor sit amet. Lorem ipsum dolor sit amet, consetetur sadipscing elitr, sed diam nonumy eirmod tempor invidunt ut labore et dolore magna aliquyam erat, sed diam voluptua. At vero eos et accusam et justo duo dolores et ea rebum. Stet clita kasd gubergren, no sea takimata sanctus est Lorem ipsum dolor sit amet.

At vero eos et accusam et justo duo dolores et ea rebum. Stet clita kasd gubergren, no sea takimata sanctus est Lorem ipsum dolor sit amet. Lorem ipsum dolor sit amet, consetetur sadipscing elitr, sed diam nonumy eirmod tempor invidunt ut labore et dolore magna aliquyam erat, sed diam voluptua. At vero eos et accusam et justo duo dolores et ea rebum. Stet clita kasd gubergren, no sea takimata sanctus est Lorem ipsum dolor sit amet.

Amicabels salids
Vischnaunca Disentis/Mustér

René Epp
president communal

Roland Cajacob
meinvalscheints

Annexos:

- Annexo 1
- Annexo 2

Interm: 236. Scamond da far flag, 2002

VISCHNAUNCA DISENTIS/MUSTÉR
Via Coss 2 | Caum postel 57 | CH - 7100 Disentis/Mustér | T 081 900 36 36 | admin@disentis.ch | www.disentis.ch

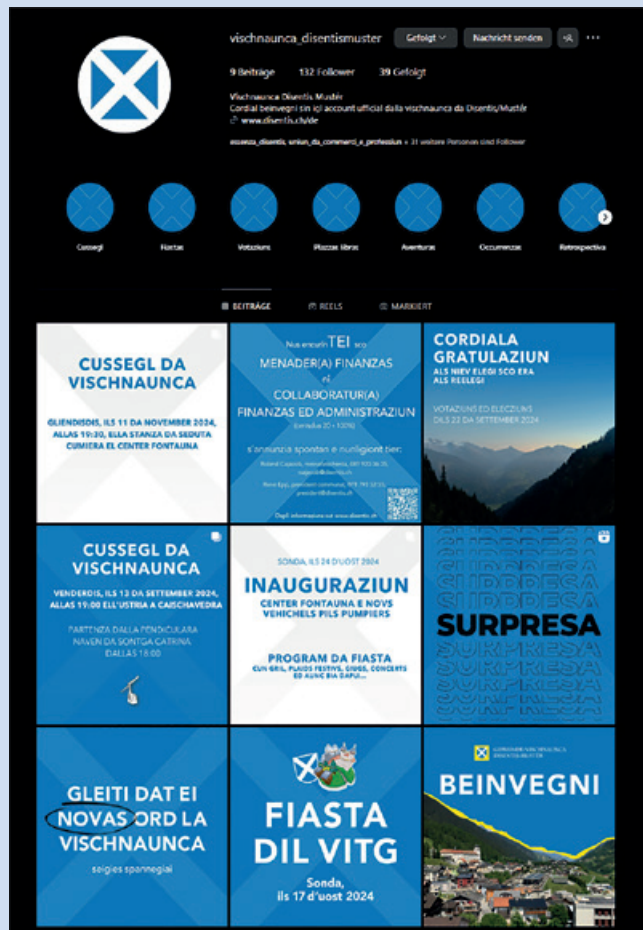
Ils mieds analogs sco pupi da brev e cuviartas vengnan nezegiai continuadamein dapi l'entschatta november 2024.

La pagina d'internet ch'ei actualmein en lavur, vegn a seprestar en in design modern cun cuntegns structurai en fuorma da texts, documents, maletgs e videos, adattai als basegns dalla populaziun e dallas differentas gruppas en mira. In spurtegl virtual vegn a levgiar igl access tier las purschidas, documentaziun e survetschs dalla vischnaunca. Igl ei previu da porscher la nova pagina d'internet l'entschatta digl onn 2025.

La communicaziun culla populaziun da Mustér e culs hosps ei gia oz fetg centrala per la vischnaunca e duess vengnir intensivada cun novs canals digitals. Per quei intent less era la vischnaunca da Mustér far diever dallas pusseivladads che social media porscha. Ella ha endrizzau novs canals dad Instagram e da Facebook. Quels canals dattan la pusseivladad alla vischnaunca da comunicar fetg direct culla populaziun e culs hosps. Sur quels canals less la vischnaunca surtut orientar a moda sempli davart fatgs actuals, denton era vengnir en discuors cun in e scadin. Ei fagess plascher da saver quintar cun Tei sco «suandader» (follower).

La nova pagina d'internet.

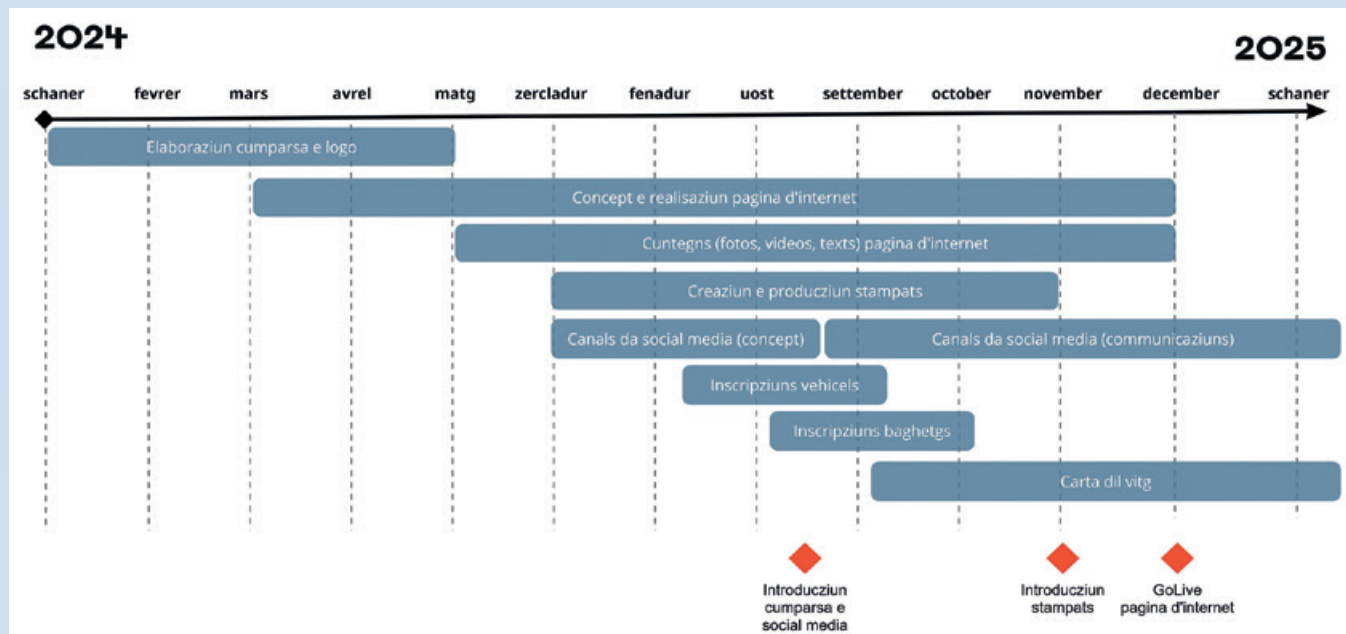

Canals da social media Instagram e Facebook.

Canals da social media

Spels canals da communicaziun digitala ed ils stampats cuntegn il project dalla nova cumparsa era elements sco novas inscripziuns pils vehichels dalla vischnaunca,

per la Casa communal e pil menaschi tecnic ni ina nova carta da panorama dalla vischnaunca. La planisaziun dil project ei terminada suandontamein:

Entochen l'entschatta digl onn 2025 duessen tuttas novas purschidas esser instradadas ed accessiblas culla nova cumparsa dalla vischnaunca Disentis/Mustér.

Roland Cajacob, meinafatschenta

Center Fontauna: In liug per sport, cultura e cuminonza

Il Center Fontauna ei renovaus e cumpletaus.

Suenter las voluminusas lavurs da renovaziun vid il Center Fontauna ein puspei tuttas purschidas accessiblas dapi l'entschatta digl onn. L'infrastruttura modernisada possibilitescha in vast spectrum d'activitads da sport, da divertiment e da cultura.

Diversidad da sport

Il Center Fontauna ei in paradis per sportistas e sportists. Paucas vischnauncas dalla grondezia sco la vischnaunca da Mustér han a disposiziun ina tal'infrastruttura. Cun treis piazzas da tennis ed ina halla da tennis cun dus plazz han ils amatur da tennis cundiziuns optimalas. Il niev plantschiu e la nov'illuminaziun satisfan allas sportistas ed als sportists. Il Club da tennis Mustér organisescha regularmein cuors per carschi ed affons per promover il sport.

La gronda part dallas uniuns da sport ein da casa el Center Fontauna e vegnan naven digl atun tochen la primavera regularmein ina ni pliras ga per jamna per lur trenaments. Las seras ei la halla da sport aschia occupada bein. Duront il di nezegia la scola las hallas per sias lecziuns da sport.

La halla da reiver e da bouldrar cun in'altezia da 13 meters porscha sfidas pils entscheviders sco era pils avanzai. Ella ha survegni il dubel surfatscha da reiver e duas stanzas da bouldrar. Las rutas vegnan tgiradas e midadas regularmein entras il responsabel per la halla da reiver e siu team da voluntaris. Aschia ei la halla attractiva. Per affons organisescha la Colonna d'agid Mustér mintg'on cuors da reiver che fruntan sin grond interess.

Dapi 2023 ha il Center Fontauna era in'atgna trenadra da fitness che porscha introducziuns individualas, cussegliaziuns e trenament persunal da fitness. Cuors da gruppas sco «fatburner», «Bauch-Beine-Po» e «step-aerobic» completeschan la purschida. Era purschidas d'uniuns ed organizaziuns externas enriheschan la purschida cun yoga, pilates e cuors da saltar.

Il plaz da ballapei artificial survescha cunzun la stad sco surfatscha da trenament per camps da tut gener. Igl unviern vegn ina part transformada en ina plazza da glatsch. Cheu san visitadras e visitaders ir cun

patinas, giugar hockey ni dar curling e tschoccas. Niev sigl areal dil Center Fontauna ei il pump-parc che porscha ton a ciclistas e ciclists sco er a skateboardistas e skateboardists ed ad auters sportists in liug per trenar lur trics e habilitads.

Divertiment

Sut il tetel «Missiun Disentis» porscha il Center Fontauna aventuras plein tensiun. Tier la «Missiun Cristalla» van las participontas ed ils participonts alla tscherca d'ina cristalla misteriusa e scuvieran ils fastitgs da pader Placidus a Spescha. Quella senda da legns che meina tras la vischnaunca cuoza circa treis tochen quater uras ed ei adattada per famiglias cun affons naven d'otg onns.

La «Missiun Alp Fontauna» ei in escape room sigl areal dil Center Fontauna. Era cheu vala ei da sligiar legns ed aschia gidar il signun dall'Alp Fontauna ch'ei empau ella stretgas. Cun talas purschidas porscha il Center Fontauna era occupaziuns spel sport per indigenas e hosps da vacanzas.

La piazza da giugs ed igl indrez da minigolf cun ses 18 irals envidan pign e grond da far ina viseta e passentar entginas uras ordaviert.

Occurrenzas da sport e da cultura

Il Center Fontauna ei denton buca mo in center da sport, mobein era in liug per la cultura. Aschia sa ei dar in concert da musica classica e dasperas in trenament d'unihoc. Aschia vegn organisau concurrenzas da sport, sco giugs da campinadi d'unihoc, concerts da rock tochen musica classica, exposiziuns sco la buorsa da cristallas e diversas fiastas. Cun ina halla da tennis ed ina halla da sport da mintgamai 1200 meters quadrat ha il Center Fontauna ina dallas pli grondas infrastructures ella regiun. L'auter onn per exempel vegn la Repower a far sia radunonza generala cun puschegn tier nus. Vina-von vegn il 125avel campinadi svizzer da schah organisau ellas localitads dil Center Fontauna. Sco mintg'onn ein secapescha era las occurrenzas sco il tscheiver, la buorsa da cristallas ed il festival Indoor Sounds Disentis (antruras Indoor Festival Disentis) organisai el Center Fontauna. Era la Banca Raiffeisen planisescha in'occurrenza per sias commembras e ses commembers el Center Fontauna.

Onda Gada – il liug d'inscunter e da partenza per tut las purschidas

La nova caffetteria «Onda Gada» envida da s'entupar. Cheu ha giuven e vegl la caschun da schar gustar

Il pump-parc, ina nova purschida sigl areal dil Center Fontauna.

Reiver e bouldrar –
enzatgei per entsche-
viders ed avanzai.

semplas tratgas sco in taglier da fitness ni era in cup da glatsch. Visitadras e visitaders s'inscuntran avon e suenter il sport per in sitg ed ina paterlada. Ei setracta era dil retscheviment digl entir Center Fontauna.

La stanza da sesida «Sala Cumiera» vegn nezegiada da biaras uniuns ed organisaziuns sco era adina puspei dil cussegl da vischnaunca. In spazi da giu-

gar per giuven e vegl, sco era in spazi da giugar per affons pigns che vegn bein prest aviarts. Il Center Fontauna ei sesviluppau dapi sia construcziun ad in liug central per sport, cultura e cuminonza a Mustér e porscha zatgei per mintgina e mintgin – seigi quei activitads sportivas, occurrenzas culturalas ni semplamein per star da cumpignia.

Gion Hosang, meinafatschenta

Las stanzas e hallas da differenta grondezia porschan la caschun d'arranschar el Center Fontauna pigns e gronds arranschaments.

Fotos Gion Hosang

Caschlatsch ha ina tuor ord lenn

Sonda, ils 14 da settember 2024 ei la tuor construida ord lenn a Caschlatsch vegnida inaugurada. Dapi lu eis ella accessibla per in e scadin che fa la spassegiada da Fontanivas siadora ni giu da Mumpé Medel. La tuor consista da rodund 2000 tocs lenn e duei restar a Caschlatsch per rodund tschun onns. Il construct ei aschidadir ina cooperaziun da carstgaun, computer e maschina.

Nova veta a Caschlatsch

Caschlatsch ei in biet sut Mumpé Medel, respectiv sur la via cantunala dil Lucmagn a Mustér all'entrada el territori dallas Ruinas. Cheu sesanflava pli baul in casti. Da quel ei denton vanzau pauc auter ch'entgins mirs da fundament. Mo lu era duas clavs veglias ch'ei vegnidas scuvretgas durant las lavurs da scavament pils fundaments dalla tuor da lenn che paradescha ussa leu. La tuor ei in construct realisau dalla professura Gramazio Kohler Research dalla Scola politecnica Turitg. Ina construcziun en lenn da tala dimensiun cun sustegn da computers e roboters ei in novum per la partiziun robotica e digitalisaziun d'architettura dalla scola.

Dalla Scola politecnica Turitg

Responsabels pil project alla Scola politecnica Turitg

Il di dall'inauguraziun dalla tuor a Caschlatsch.

Foto Daniela Kienzler

ei Fabio Gramazio, professor ordinari per architettura, staus. Ensemen cun ina grupp da 17 architects digl entir mund che seperfectiuneschan alla scola, ha Fabio Gramazio luvrau vid la visiun, la concepziun e la fin finala vid la construcziun dalla tuor da lenn. En ina contribuziun dalla FMR en La Quotidiana ha Fabio Gramazio detg: «Resumond il process ella retrospectiva pon ins dir: Igl ei stau ina cooperaziun da pliras personas ensemen culla tecnica, pia ina simbiosa denter carstgaun, computer e maschina. Pils architects che han gia experientscha professionala, eis ei stau in exercezi fetg datier dalla realitad.»

Hans Huonder

Dalla historia da Mumpé Medel

La fin october ha Gion Battista Manetsch presentau siu cudisch «Mumpé Medel – Ils Gualsers e lur historia» el Center Fontauna a Mustér.
Foto Hans Huonder

Sonda, ils 26 d'october 2024 ha Gion Battista Manetsch presentau siu cudisch «Mumpé Medel – Ils Gualsers e lur historia» el Center Fontauna a Mustér. Pli che 100 personas han dau suatientscha agl invit alla vernissascha da quella biala publicaziun. Il cudisch ei il resultat dalla perseveranza ch'igl autur ha giu ils davos varga 40 onns da rimnar e collectar scartiras, maletgs e fotografias digl uclaun da Mumpé Medel. Sco auters

loghens ei era il vitget il pli el sid dalla vischnaunca da Mustér signaus dall'agricultura – quei che muntava e munta aunc oz surtut lavur. Quei ei in dils motivs ch'ils fatgs historics vegnevan plitost alla cuorta. Gion Battista Manetsch ei ius alla tscherca da scartiras en mauns privats ed archivs. Igl autur che fa cun quei cudisch in grond survetsch alla historia locala, ha erui ch'ils Gualsers han giu populau era Mumpé Medel. Persuenter dat ei differents indezis. Il resultat dallas grondas stentas da Gion Battista Manetsch ei in cudisch cun 470 paginas bein illustraus e completaus cun ina carta geografica culs nums locals dil Rein da Medel ed il Rein Anterior entochen si els cuolms. Detg cuortamein: La historia da Mumpé Medel ils davos 600 onns en ina publicaziun cun ina peisa da 1,1 kg. L'ediziun cumpeggia 400 exemplars.

Il cudisch sa vegnir cumpraus tier la Papetaria Libreria Andrea a Mustér ni empustaus directamein tiegl autur Gion Battista Manetsch a Mumpé Medel. El cuosta 40 francs.

Hans Huonder

Fascinau culla gymnastica d'acrobatica

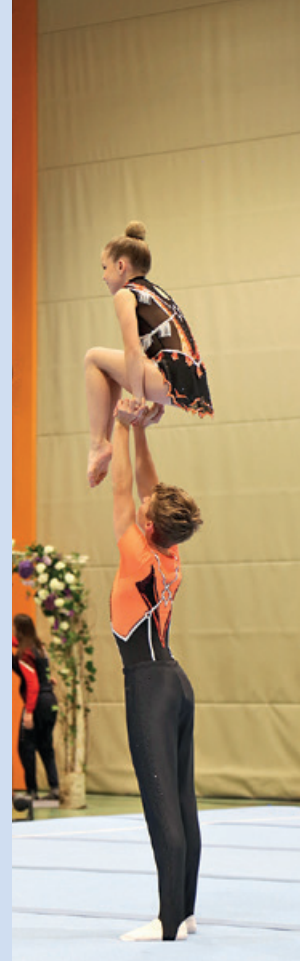
La fin d'jamna dils 2 e 3 da november 2024 ha l'Uniun da gymnastica Cadi arranschau per l'emprema ga ina concurrenza da gymnastica d'acrobatica el Center Fontauna: Igl emprem campinadi grischun da quei sport. A quel ein separticipadas gruppas dall'entira Svizra. Biaras aspectaturas e biars aspectaturs han persequitau la concurrenza ch'ei vegnida emessa per live stream da RTR. Il success digl arranschament ei staus gronds, aschia che las organisaturas ed ils organisaturs han saviu trer ina bilanza fetg positiva dils dus dis cun gymnastica d'acrobatica. La finamira dil comite d'organisaziun cun Helga Probst-Linder, Anja Klittich Berther, Sara Gadola-Cajacob, Renzo Flepp e Leslie Flury eis ei da porscher era igl avegnir semeglientas concurrenzas dalla gymnastica d'acrobatica a Mustér.

Fascinau ha il campinadi era la Scola da talents Sur-selva a Glion. Aschilunsch ch'igl interess da scolaras e scolars ch'exequeschon quei sport ei avon maun, offerescha ella si'instrucziun cul sport da gymnastica d'acrobatica naven digl onn da scola 2025/26.

Hans Huonder

Nyah Staub, Amélie Baumann e Sarina Hunziker cun ina fuorma fetg pretensiusa.

Lidia Semenova e Livio Gadola en acziun. Fotos Andri Hendry

Sentupada da requirents d'asil ed indigens

Las responsablas per la sentupada Bettina Kiefer (Crusch Cotschna Svizra dil Grischun), Elvira Möckli-Fry, Marie Rose Deflorin («Tür auf – mo vinavon» e La Culturella) e Salka Bucher (Crusch Cotschna Svizra dil Grischun, da sen.) ein selegradas dil suentermiezdi da sentupada el Center Aua Viva a Mustér. Foto Hans Huonder/FMR

El Center Aua Viva a Mustér ei vegniu purschiu il gliendisdis, ils 18 da november 2024 in'emprema sentupada d'indigens e requirents d'asil. 20 immigrantas ed immigrants da tschun naziuns, sco era rodund 30 personas indigenas ein vegnidas a quella sentupada. Ella ha la finamira d'empustir contacts denter indigens e jasters enten passentar in mument da cumpignia. Cun quella purschida cun caffè e petta dalla Crusch Cotschna Svizra dil Grischun, la Fundaziun «Tür auf – mo vinavon» e la Culturella duei vegnir cuntinuau ils proxims meins. La Crusch Cotschna Svizra dil Grischun ei medemamein alla tscherca da personas che lessan s'engaschar a moda voluntaria en favur dils immigrai. Tschercadas vegnan personas che fagessen sport, ina spassegiada ni menassen semplamein discuors cun requirents d'asil dil center a Mustér. Interessentas ed interessents san s'annunziar tier Salka Bucher, 081 258 45 84 ni salka.bucher@srk-gr.ch.

Hans Huonder

Fiera da s. Martin da bellezi'aura

Gliendisdis, ils 11 da november 2024 – il firau da s. Martin – ha la tradiziunala fiera da s. Martin giu liug el vitg. Ella ei stada signada surtut dalla fina bialaura d'atun ch'ei vegnida gudida dils marcadonts, las visitadras ed ils visitaders. Ils davos onns ei la fiera da s. Martin a Mustér s'avanzada surtut ad in'ocasiun da sentupada cumbinada culla cumpra da products

regionals. Leutier porschan plirs marcadonts mintga onn era vestgadira, termagls e naturalmein maruns caulds e paun piziulta. La fiera d'animals da casa – surtut da biestga – s'auda dapi biars onns alla historia aschi bein sco la caschun da scuntrar quens quei di.

Hans Huonder

Uonn ei la fiera da s. Martin a Mustér stada signada da bellezi'aura d'atun.

Probablamein la davosa ga alla fiera da s. Martin: Giusep Caduff cun ses calzers.

La fiera da s. Martin ei s'avanzada ad in liug plitost da sentupada e discuers.

Giuvèn e vegl ha priu peda da serender atras ils stans ella Via Lucmagn dil center dil vitg. Fotos Hans Huonder/FMR

Fiera da Nadal da culissa d'unviern

La fiera da Nadal a Mustér ha purschiu enzatgei per pign e grond. Ils asens han attratg l'attenziun dallas famiglias.

Foto Hans Huonder

Sco empustaus ei igl unviern arrivaus sil di dalla fiera da Nadal a Mustér, sonda, ils 23 da november 2024. Uonn ei l'Uniun da dunnas Mustér stada en roda d'organisar la fiera. Danovamein ha ella purschiu in bi program per pign e grond sigl areal a Cons: Victualias dalla regiun, decoraziuns e cartas pil temps d'Advent e da Nadal, mo era la caschun da prender in sitg, da magliar ina ligiongia barsada ni semplamein da dar ina paterlada. La bellezi'aura ha completau quella biala ed emperneivla fiera cun biaras visitadras e biars visitaders. La fiera da Nadal vegn arranschada alternontamein dallas vischnauncas da Sursassiala.

Hans Huonder

Pievelun all'inauguraziun dalla Pendentia

La fiasta d'inauguraziun dalla Pendentia ord vesta digl utsch.

Foto Uniun la pendentia

Sonda, ils 16 da november 2024 ei la punt pendentia – la Pendentia – vegnida inaugurada. Rodund 1000 persunas han vuliu vesser quei di la pli lunga punt pendentia dil Grischun. L'inauguraziun ei vegnida iniziada cun in survetsch divin ella baselgia da s. Gada. Silsunter ei la punt vegnida surdada a siu intent. Cun 270 meters ei la Pendentia buca mo la pli lunga punt pendentia dil Grischun, mobein era in attest impressiunont dalla lavur moderna d'inschignier. La punt colligia il territori da S. Gada cun Mumpé Medel. Ella ei vegnida realisada dall'Uniun la pendentia ed il di dall'inauguraziun eis ella vegnida surdada

alla vischnaunca. Lezza procura il manteniment igl avegnir. Sco quei che l'uniun scriva en ina comunicaziun als mieds da massa, ha quei «regal» alla vischnaunca ina valeta da 2.4 milliuns francs. La finanziaziun dalla punt ei reussida grazia a contribuziuns pli grondas dil cantun Grischun e da Marcus Weber. Contribuiu leutier ha era in tschuppel donaturs pli pigns mo ch'ei tonaton staus da grond'impurtonza finanziaria.

Las lavurs da construcziun han entschiet la primavera 2024. El decuors dalla stad han las sis sugas purtontas cun in diameter da 45 mm saviu vegnir stendidas. Las lavurs ein sesplegadas tenor plan aschia che la punt ha saviu vegnir examinada igl october sin sia stabilitad. Il test cun ina peisa da 20 tonnas ei succedius cun success. Aschia eis ella stada semtgada pil di dall'inauguraziun ed avertura uffiziala. Sco emprems han affons da scola da Mustér astgau passar la punt avon ch'ils carschi – che han giu la curascha – han astgau serender da S. Gada entochen sut il vitg da Mumpé Medel. Alla fiasta dall'inauguraziun ha il president dall'Uniun la pendentia, Christian Loretz, accentuau: «La Pendentia ei in simbol per solidaritad e progress.» La Pendentia survescha ussa a tuttas e tuts che vulan far la spassegiada da Mustér entochen Mumpé Medel e che vulan buca exnum serender giu Cufions spel Rein Anterior per allura marschar da l'autra vart si.

Hans Huonder

In di da legria per cusseglier naziunal Martin Candinas, il president dall'Uniun la pendentia Christian Loretz, il president communal René Epp e cusseglier guvernativ Marcus Caduff (da sen.). Foto Vischnaunca Mustér

Nies persunal

Quater damondas ad Ervin Maissen

L'auter onn contonschis Vus la pensiun. Sin tgei spigets il pli vess en quella fasa suenter la veta professiunala?

Saver surschar ad auters la responsabladad che ha fatschentau ins duront biars onns e prender in suenter l'auter sco quei che bunas olmas recamondan adina puspei.

Vus essas engaschai tier la vischnaunca dapi biars onns. Tgei ei semidau il pli fetg en Vossa lavur en quei temps?

Circa 40 onns hai jeu astgau survir a nossa vischnaunca en differentas funcziuns. Il davos sco responsabel pigl Uffeci d'infrastructura e baghegiar. La lavur ei vegnida pli complexa, ferton che nus basignavan avon 25 onns strusch sucuors giuridic ei quei semidau malamein ils davos onns. Cunzun sil sectur dalla planisaziun dil territori mo era dil dretg da construcziun. La lescha federala davart habitaziuns secundaras ha lu aunc tschentau la cruna sigl entir pachet. Bein cloma tut suenter vuler simplificar ils process administrativs e la birocrazia denton negin ei prompts da far igl emprem pass. Deplorablamein tonscha ei buca pli sch'in emploiau communal rispunda e dat sclariment, na ei basegna pli e pli savens aunc sclariment supplementar digl advocat. E nus essan confruntai regularmein cun recuors e protestas.

Probablamein ha ei era dau eveniments pauc plascheivels en quei temps.

Ei fa pauc senn da raschunar da cass singuls, tonpli che fetg bia ei bien e gartegiau. Jeu less buca discuerer cheu da trumpadas persunalas, quei dat ei cura ch'ins s'engascha en plirs secturs per la publicitad. Trumpaus sun jeu cunzun da personas ch'enconuschan negins cunfins e che han apparentamein la finamira da torpedar nua ch'ei san e pon la lavur dils mandataris actuals. Fastedis fa denton era l'opportunitad politica sco individuala senza ponderar las consequenzas pil futur. L'indifferentad dil singul enviers ils basegns dil generaleesser d'ina vart e dalla cuminonza sco tala da l'autra vart. La politica pitescha giudlunder mo era las uniuns e la cuminonza en general. Quei ei il cass per exempel cu vischins/vischinas en dispeta vulan buca secapir. Tonpli sch'ei semanifestescha che omisdus han raschun e la vischnaunca ha negin remiedi pil problem e sto far persenn ch'il legislatur truscha bein cul turschet grond, sefutra – vulend ni nunsavend – dils detagls ch'ei necessari per saver sligiar ils quitaus el liug.

Ervin Maissen

Vegliadetgna: 64 onns

Stadi civil: maridaus

Engaschaus tier la vischnaunca dapi:
1. d'avrel 2000.

Funcziun actuala tier la vischnaunca:
menader infrastructura.

Hobis: leger, viandar, cantar.
Lectura preferida: crimis e romans historics, actualmein «Furchtlose Wahrheiten» da Dick Marty.

Spisa e bubronda preferida: tratgas grischunas, vin tgietschen.

Mia finamira persunala: astgar guder la pensiun en cuntentientscha e buna sanadad.

La vesta ei adina differenta, pil pli seschas ei s'avischinar cun in techet bunaveglia.

Tonaton: Sch'ins ei engaschaus aschi ditg en favur dalla vischnaunca sche ha la lavur plaschiu. Cun tgei sentiments mireis Vus anavos sin quei temps? Impurtont ei da saver fidar, fidar als superiurs, fidonza enviers ils planisaders, mo era fidonza enviers collaboraturs e collaboraturas. Mo cun fidonza ed engaschi persunal savein nus haver success. Gie, la lavur ha veramein plaschiu. Engrazievels per la confidonza che vischinas e vischins han demussau enviers mei en mias differentas incaricas. Grazia alla confidonza dallas autoritads e dalla populaziun hai jeu astgau exequir ina fetg interessanta e varionta incarica. Per quella confidonza sun jeu engrazeivels.

Intervista Hans Huonder

Il Chor baselgia s. Gions Mustér conta dapi varga 100 onns

Il Chor baselgia s. Gions ei vegnius fundaus 1916. El ha saviu commemorar 2016 siu centenari en ina rama ton festiva sco edificonta. 2010 eis el vegnius distinguius cul «Premi Desertina» dalla vischnaunca da Mustér per siu grond engaschi. Il Chor baselgia s. Gions era setransformaus oriundamein sco tal exclusivamein dil Chor viril Mustér che datava d'entuorn 1865.

Il Chor baselgia s. Gions ha ademplier nuninterruttamein in vast e niebel pensum per ludar Diu ed edificar la cuminonza dalla pleiv. Quei ei mo stau pusseivel tras premurai cantadurs sut l'egida da capavels dirigents sco era da meisters all'orgla, enrihend quels il repertori tras atgnas ovras. Il chor ha ademplier in pensum exemplaric ed extendiu, cooperond onns ora mintga dumengia, tier grondas fiastas e numerusas funcziuns religiusas. Ella media veva il chor da producir tochen 80 ga ad onn.

Grondas midadas ha il Concil dil Vatican (1962–1965) caschunau. Il cant liturgic romontsch remplazza pli e pli il latin. Messas romontschas e motettas ein vegnidas vitier, senza – per in bien cletg – catschar dil tut a cantun las bialas, numerusas e plascheivlas melodias latinas. Quei midament ha pretendiu pazienza e bia temps per s'endisar vidlunder.

El decuors da biebein in tschentaner ha il Chor baselgia s. Gions empriu en e cantau entuorn 60 messas, pil pli en latin, buca meins che 120 motettas e biars dentercants chorals. Suentar il concil ha il chor redu-

Chor baselgia s. Gions Mustér

Suprastonza

President:	Andri Hendry
Viceparsura ed actuar:	Renaldo Lutz
Cassier:	Alfons Quinter
Dirigent:	Aluis Hosang
Famulus e bandierel:	Raymond Schnoz

ciu siu pensum, cantond messa aunc 15–20 ga ad onn. Onn per onn ha il chor cantau messa la Dumengia dil perdun sin claustra e leu – ensem cul Chor baselgia da Segnas – da Rogaziun federala ed alternontamein da s. Antoni a Cavardiras. Ella media sepreparava il chor cun circa 30 exerchezis ad onn e mintgamai tras «cantar en» avon che producir en baselgia.

Il Chor baselgia s. Gions ei separticipaus dapi 1930 a tuttas 11 fiastas da cant cecilianas en Surselva e treis ga schizun giu organisau quellas (1934, 1954 e 2008) cun grond success e bien resun.

Il Chor baselgia s. Gions ei staus fideivels a sia devisa «Deo cantamus gloriam» – lein cantar laud a Diu. Quei ha igl actual president dalla pleiv e commember dil chor, Aldo Tuor, constatau ell'introducziun dalla cronica dil chor baselgia per siu centenari, puntuond che la prestaziun dil Chor baselgia s. Gions seigi stada admirabla e mereti gronda renconuschientscha.

Giusep Capaul, cronist

Il Chor baselgia s. Gions Mustér cun occasiun dalla Fiasta da cant districtuala 2024 a Trun. Foto RTR

Vendita de lenna.

La vischnaunca de Mustér venda
ca. 600 m³ biala lenna de diever.

Per sclariment veglien ins sevolver tier igl uffeci forestal com. de Mustér. Offertas ein de dar en en scret e seradas entochen ils 18 d'october o. c. alla

Suprastonza communal.

Tiers jasters.

A Mompe-Medel tier Gion A. Manetsch 2 anseuls, in stral ed in ner cun scalin, ureglia dretga 2 furclettas ed in tagl davos en, seniastra ina rusna, 1 ansiel tgietschen ureglia dretga 2 furclettas ed in tagl davos en, ed in tagl davon en.

A Caprau tier Mart. Paly sesanfla ina ansola gaglia, dretga in tagl davos en, seniastra in tagl davos en ed 1 rusna.

A Caverdiras tier Jos. Albin sesanfla in botsch grisch, giuven, ureglia dretga fess, seniastra ina furcletta.

Ju a piarder 2 cauras, coischinas. 1 strala ed 1 nera cun stgela, tuttas cun in B sin ils corns. De schar saver
Lezi Blumenthal, Disla.

Assoc. gen. de consum Mustér.

Ils proxims dis arriva in vagon truffels. Tgi che giavischats ei supplicaus de s'annunziar en stizun, cun dar en il quantum.

Ingant voluntari a Mustér.

Sonda, ils 6 de december, allas 2 s. m. vegn mess en il hotel della Posta sin public ingant:

1. L'acila „Chischlun“.
2. L'acila „Falingia“ cun magher ed oga.
3. Il mises „Planmenisch“.
4. Uaul „Run“.
5. Dretgs dell' alp Russein.
6. Dretgs della cascharia gronda.

Tier stedia frequenza envida

22

Il commissionar.

— **Mustér.** Il convent della ven. claustra de Mustér pertratga de terminar la restauraziun della baselgia claustrala de s. Martin, entschatta 1914 culla restauraziun dil chor. Las picturas sigl arviul della nav-baselgia, representaziuns ord l'istoria della claustra, fa il pictur F. Kunz a Zug, frar de rev. P. Leo Kunz, las lavurs de stuccatura procurescha in frar de rev. P. Benedetg Malin. Lau-pia ed orgla duein vegnir agrondidas. — Ella persuna de sgr. arch. Dr. Hardegger a Mustér vegn il convent a ver anflau in premurau ed experimentau cussegliader. Las lavurs vid la baselgia duein vegnir entschattas la perma-vera 1925.

Scola privata per il lungatg franzos a Mustér

dils 15 de december 1924 entochen ils 15 d'avrel 1925 cun istruzziun separada per affons de scola, sco era per giu-vens e giuvnas ord scola. — Ils cuors vegnan dai da sgr. sco-last **Bochatay de Salvan.**

Gieniturs, che vulan schar prender part lur affons, sco era tuts auters interessents veglien s'annunziar entochen ils 15 de december tier

Albert Gadolla, Cruna, Mustér.

Sin las proximas

Fiestas

recammondel:

cudischs d'oraziuns
romontschs e tudestgs
Cordas de paternos,
Crucifixs, statuas,
Candelors etc.

Plinavon tut uorden de sco-la, cudischs de quen etc. sco era tut uorden de scriver.

Pl. Bundi-Fliri, Mustér.

Calender d'occurrenz

Vischnaunca / Gemeinde Disentis/Mustér
www.disentis.ch

EVENTS [mira era disentis-sedrun.ch](http://mira.era.disentis-sedrun.ch)
www.disentis-sedrun.ch/de/entdecken/veranstaltungen

Naschientscha e mortoris

NASCHIENTSCHA

Lurin Lozza, naschius ils 9 d'october 2024, feagl da Giuanna Nay e Giusep Lozza

MORTORIS

Elisabeth Schuoler-Deragisch, naschida ils 3 d'october 1925, morta ils 20 da settember 2024

Rita Vincenz-Baselgia, naschida ils 25 d'uost 1945, morta ils 17 d'october 2024

Felicie Affolter, naschida ils 22 da fevrer 1926, morta ils 5 da november 2024

Catrina Manetsch-Jacomet, naschida ils 27 da settember 1940, morta ils 11 da november 2024

Franz Berther, naschius ils 24 da matg 1944, morts ils 13 da november 2024

Leslie Flury

Leslie Flury ha entschiet l'entschatta november el team da survetschs dall'administraziun communal en in pensum parzial da 30%. Nus giavischin a Ti ina bun'entschatta e bia plascher ed elan per Tia nova piazza da lavur.

Nos giubilar

La vischnaunca ha saviu gratular ad ina giubilara ed in giubilar sin natalezi en aulta vegliadetgna.

Augustina Flepp, naschida ils 12 d'october 1934, 90 onns

Sur Martin Bearth, naschius ils 12 da november 1934, 90 onns

Vischnaunca Mustér

Tino Cadruvi
Sunter igl emprendisadi ha Tino Cadruvi aunc luvrau e gidau nus ell'administraziun communal durant in temp temporar. Persunter engraziein nus cordialmein a Ti e giavischin mo il meglier ella veta professunal e privata.

Nina Friberg
L'entschatta uost ha Nina Friberg da Sedrun entschiet igl emprendisadi tier l'administraziun communal. Nus giavischin a Ti treis bials ed interessants onns tier la vischnaunca da Mustér.

Administraziun communal

Via Cons 2
Caum postal 57
7180 Disentis/Mustér

T 081 920 36 36
admin@disentis.ch
www.disentis.ch